

گلیم جیرفت از منظر زیباشناختی

حبیبه شریف

۱۴۷۸۵۲۱

www.ketab.ir

سرشناسه: شریف، حبیبه. ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور: گلیم جیرفت از منظر زیباشناختی / حبیبه شریف.
مشخصات نشر: تهران: سیمیا هنر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
شابک: ۱-۰۶-۷۶۱۳-۶۰۰-۹۷۸: ۱۶۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: واژه نامه.
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۰۶-۱۱۳.
موضوع: گلیم‌ها -- ایران -- کرمان
موضوع: گلیم‌ها -- ایران -- طراحی
رده بندی کنگره ۱۳۹۴ ش ۴ الف / NK2۸۰۹
۱. جلدی دیوبی: ۷۴۹/۷۹۵۵۷
شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۸۴۳۹۴

نام کتاب: گلیم جیرفت از منظر زیباشناختی

مؤلف: حبیبه شریف

ناشر: نشر سیمیا هنر

طرح جلد: مصطفی جهان بخش

نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۱-۰۶-۷۶۱۳-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

فهرست

- فصل اول: تعریف و مروری بر تاریخچه، ابزار و مواد اولیه ی گلیم ۱
- معانی و تعاریف گلیم ۱
- تاریخچه گلیم و گلیم بافی ۲
- کاربرد گلیم ۵
- توضیحی درباره ی برخی اصطلاحات فنی ۶
- ۱-ریشندگی ۶
- ۲-دوک ۷
- ۳-تاییدن ۷
- ۴-تار ۸
- ۵-پود ۸
- ۶-پرز ۸
- ۷-شیره ۹
- ابزار و وسایل کار ۱۰
- ۱-دار ۱۰
- الف) دار افقی (زیننی) ۱۰
- ب) دار عمودی (ایستاده) ۱۱
- ۲-شانه ۱۲
- ۳-چاقو و قیچی ۱۳
- ۵- سیخ پودکشی ۱۳
- مواد اولیه مصرفی ۱۴
- الف) پشم ۱۴
- ب) پنبه ۱۵
- ج) مو و کُکری ۱۵
- د) ابریشم ۱۶

فصل ۲: تعریف زیبایی، زیبایی شناسی اندازه بافت	۱۷
زیبایی و زیبایی شناسی	۱۷
معنا و مفهوم زیبایی و زیبایی شناسی	۱۸
عوامل زیبایی شناسی	۲۰
فصل ۳: اندازه و نوع بافت گلیمبافته ها	۲۱
اندازه (مساحت، ابعاد، تناسب)	۲۱
اندازه های گلیم بافته های جیرفت	۲۲
الف) زیراندازها	۲۳
ب) سفره	۲۴
ج) تشکدان	۲۵
د) کتان	۲۶
ه) خورجین	۲۷
بافت	۲۹
نوع بافت تشک و تشک گلیم	۳۰
نوع بافت شیرازه	۳۱
فصل ۴: زیبایی شناسی طرح، نقش و رنگ گلیم جیرفت	۳۳
زیبایی شناسی طرح و نقش	۳۳
طراحی:	۳۳
طرح های اصلی گلیم جیرفت	۳۴
ساختار واگیره ای (بندی، قابی، مُحَرَّمات)	۳۵
بندی	۳۵
قابی	۳۶
مُحرَّمات	۳۸
نقوش	۳۹
نقوش گیاهی	۴۱
نقش سیوک	۴۱

- ۴۲ نقش گل پیچ
- ۴۲ نقوش چانداران
- ۴۳ نقوش حیوانی
- ۴۳ نقش گرگ
- ۴۳ نقش روباه
- ۴۴ نقش قوچ
- ۴۴ نقوش اجزای حیوانی و جانوری
- ۴۴ نقش چش گُوو
- ۴۵ نقش دندون موشو
- ۴۵ نقش قال زنبورو
- ۴۵ نقش شاخ
- ۴۶ نقش چش کُوگو
- ۴۶ نقوش پَرابه
- ۴۷ نقش کُوو
- ۴۷ نقوش جانوری
- ۴۷ نقش پَرپرو
- ۴۷ نقوش اشیاء
- ۴۸ نقش شونه
- ۴۸ نقش پَره جَلک
- ۴۹ نقش چَخماق
- ۴۹ نقش قُلاب
- ۴۹ نقش مَغراضو
- ۵۰ نقوش انتزاعی - اَقْتباسی
- ۵۰ نقش سگار
- ۵۱ نقش زَنجیل
- ۵۱ نقش محرابی
- ۵۳ مطالعه برخی از نقوش مورد مطالعه در گلیم جیرفت

رنگ ۵۴

زیبایی شناسی رنگ ۵۴

رنگرزی ۵۶

انواع رنگزا ها (مواد رنگ دار) ۵۷

مواد رنگزای طبیعی ۵۸

رنگ های گیاهی ۵۸

رنگ های مورد استفاده در گلیم ۵۹

رنگ های مسلط بر دست بافته های جیرفت ۶۰

فصل ۵: مطالعه موردی ۶۳

مقدمه ۶۳

طرح ماه سگاز ۶۴

طرح ماه سگاز ۶۶

طرح خارا ۷۱

زیرانداز با طرح مداخل ۷۸

طرح ماه زنجیل ۸۳

طرح شش دری ۸۴

طرح قُرص مداخل کامل ۸۶

طرح ابرو باد ۸۷

طرح ابرو باد ۸۹

طرح راه راه ۹۱

طرح راه راه ۹۲

کتابنامه ۱۰۶

پیوست: گلیم های برخی از مناطق ایران که مشابه گلیم های جیرفت هستند ۱۱۴

پیشگفتار:

گلیم، یکی از کهن‌ترین دستاوردها و تولیدات بشری است که با ذوق، سلیقه و خلاقیت بافته‌اش در هم تنیده است. در گذشته، گلیم تنها مصرف خانگی داشت و در راستای برآوردن نیازمندی‌های روزمره‌ی مردم به کار گرفته می‌شد و صرفاً جنبه‌ی کاربردی داشت؛ در حالی که امروزه از جنبه‌ی زیبایی نقش و رنگ بیش‌تر به آن توجه می‌شود و همچون تابلویی زیبا، تزئینگر فضای داخلی خانه‌ها شده است. کرمان از زمره‌ی نخستین شهرهای ایران است که به علت مهارت بالای بافندگی آن در ریسندگی و بافندگی مورد توجه شرکت‌های خارجی قرار گرفت و اقدام به تأسیس کارگاه‌های قالبیافی برای بازارهای غرب نمود. جیرفت یکی از شهرستان‌های کرمان است که صرف نظر از عشایر و روستایین، بسیاری از زنان و دختران شهرنشین نیز به این کار مشغولند. جیرفت از دو کلمه‌ی جیر به معنی بست و آفت و پابین و آفت یعنی افتاده تشکیل شده است. شهر کهن جیرفت، در محوطه‌ی باستانی «کنار صندل» حدود ۳۰ کیلومتری جنوب شهرستان جیرفت قرار دارد. کارایی آن به بیش از ۵۰۰۰ سال پیش می‌رسد. شهر جدید جیرفت در کناره‌ی شرقی هلیل رود بنا شده است و رود هلیل، حد فاصل شهر کهن و شهر جدید است. عواملی که بر آب و هوای واحه‌ی مختلف شهرستان جیرفت تأثیر می‌گذارند، شامل عوامل طبیعی و محیطی ثابت و عوامل متغییر فصلی‌اند. وجود مواد اولیه‌ی بومی همواره بستری مناسب جهت رشد و احیای این هنر در این شهرستان پدید آورده است. جهت بررسی زیبایی‌شناسی دست‌بافته‌های گلیمی این منطقه، نگارنده از طریق عکس‌برداری از نمونه‌های موجود در منازل روستایین، موفق به گردآوری ۱۰۰ تصویر از انواع دست‌بافته‌ها از جمله کشکدان، نمکدان، خورجین و تعداد بسیار زیادی زیرانداز و سفره شده است. تجزیه و تحلیل نمونه‌های انتخابی مبتنی بر بررسی عوامل زیبایی‌شناسی همچون اندازه، بافت، مواد اولیه مصرفی، طراحی و رنگ است که در این کتاب طراحی و رنگ، بیشتر مورد تأکید قرار گرفته است.